

мив. № 1005

Мара Бѣлчева

"ХИМНИ ЗА СМЪРТЬТА НА СВРЪХЧОВЪКА"

/Богъ въ поезията на П.П.Славейковъ/

За Славейковото идейно море още не се е родилъ смѣлъ водолазъ. Най-дълбокомисленитѣ му работи, пълни съ жива мъдростъ, оставатъ и до днесъ съвсемъ чужди на масата читатели, които го обичатъ и ценятъ. Нѣщо по-вече - и специалиститѣ ги знаятъ само по заглавия. Наистина не липсватъ опити, ~~съ~~ и не сѣ малко, да се изясни идейното съдържание на славейковото творчество, но тѣзи опити носятъ общъ характеръ или сѣ твърде откъслечни и случайни. Азъ сѣщо гледамъ на предстоящата си работа като на опитъ, който поне отъ части ще запълни една празнина. Защото ако бѣше притежание на нѣмската литература, на примѣръ ХИМНИ ЗА СМЪРТЬТА НА СВРЪХЧОВЪКА би предизвикала до сега десетки специални студии.

Ще се постарая само да изясня Славейковата философска мисълъ, безъ да се ~~сѣ~~ спирамъ на формата, защото: форма и съдържание тука не само че сѣ доведени до пълно единение, но нѣщо по-вече - достигатъ съвършена тѣждественостъ.

За изходна точка ми послужи събитата бележка на Боянъ Магътъ "Религиозния мирогледъ на Пенчо Славейковъ отразенъ въ Химни за смъртта на свръхчовѣка", печатана въ паметния брой на Литературенъ гласъ ~~Помисли~~ за 20-годишнината отъ смъртта на Славейкова. Разговоритѣ ми по-късно съ Боянъ Магътъ на тази тема, запазенитѣ спомени ~~ми~~ отъ времето когато Славейковъ създаваше Химнитѣ си, и задълбоченото ми вникване въ текста, струва ми се; ме доведоха твърде близко до най-дълбоката и най-съкровената Славейкова замисълъ - опредѣляща неговото отношение къмъ схината на битието - къмъ Бога - намѣрила въ това негово дѣло пълнѣ изразъ. - Увѣрена въ своята обективностъ, като се документирамъ навсѣкжде съ текста; азъ се решавамъ да сподѣля мислитѣ си съ читателитѣ на философски прегледъ, изпълнявайки отколешната молба на Г.проф. Михалчевъ.

Първото хрумване и вдѣхновение за Химнитѣ Славейковъ има при погребението на моя братъ, ~~плодивски~~ ^{младия талантливъ} лѣкаръ д-ръ Ангеловъ. Единъ външенъ поводъ само, за да се даде поетически изразъ на единъ идеенъ миръ, колкото самороденъ, толкова и притегленъ на везнитѣ на ~~вечния~~ ^{вечния} чуждия опитъ ~~съ~~. - Затова:

Лесно би могло да се помисли, отъ самото заглавие още, че Славейковъ принася на бѣлгарска почва идеитѣ на Нитче. Вскъпностъ, освенъ името на Нитчевия *Übermensch*, тѣкмо въ това Славейково дѣло нѣма нищо Нитчево. Тука намираме идеята за вѣчното превръщане, вмѣсто излюбената Нитчева идея за вѣчния възвратъ, която впрочемъ е библейска: "Случва се да казватъ за нѣщо: вижъ на, това е ново, - но то е било вече презъ вѣковетѣ, шо сѣ били преди насъ," - четемъ още у Соломоновия Екклесиастъ. - Така и у Нитче: всичко шо е било се връща безъ каква и да е промѣна. У Славейкова "това което е било е само материалъ за строежа на бъдещето, степенъ къмъ по-висшето. Отъ друга